

BOLU'DA TEŞEKKÜL EDEN YENİ BİR İLİM VE SANAT MUHİTİ: TÖRELİ FİKİR MECLİSİ

Prof. Dr. Ahmet TANYILDIZ

Kadim zamanlardan günümüze kadar önemini korumuş şehirlerden biri olan Bolu; coğrafi konumu, tabii güzelliği, muhafaza edilmiş kültürel dokusuyla öne çıkmaktadır. Burası doğu-batı hattındaki menziller arasında kendine mahsus kimliğini muhafaza edebilmiş güzide bir yerleşim merkezidir. Bu vesileyle şehirde zamanla çeşitli muhitler teşekkül etmiş, nice değerli sanat erbabı yetişmiştir. Bu muhitlerden yetişen şahsiyetler; tarih, edebiyat, ilahiyat, tıp ve gastronomi alanlarında memleket irfanına değerli katkılar sunmuşlardır.

Son dönemde Bolu'da öne çıkan bir fikir ve sanat muhitlerinden biri de Törelî Fikir Meclisi'dir. "Törelî" üst unvanıyla tanınmaya başlayan bu muhit; kültür-sanat şemsiyesi altında edebiyat, sosyoloji, ilahiyat, siyaset bilimi, medya, dijital medya sahasındaki faaliyetleriyle kısa bir zamanda dikkatleri üzerine çekmeyi başarmıştır. Törelî muhiti, faaliyetlerine henüz başlamış olmasına rağmen teorik zeminin sağlam ve uygulama sahasının geniş olması sebebiyle etkili çalışmalara imza atmaktadır.

"Törelî" kavramının teorik zeminini inşa edenlere göre ilahî yaratma ve yaşatma ilkesinden hareketle yeryüzünde cari olan; fıtrata/örfe uygun davranan ve ahlâkı önceleyen tüm ilim ve sanat şubeleri "törelî" kapsamında değerlendirilebilir. Bu sebeple beşerî bilimler başta olmak üzere farklı sahalarda "törelî" vurgusuyla (Törelî Türk Edebiyatı, Törelî Fikir Meclisi, Alanlararası Törelî İlmî Çalışmalar vb.) birçok faaliyet gerçekleştirmektedirler.

Fikir Aşaması ve Gün Yüzüne Çıkış

Törelî fikir meclisini inşa edenler her ne kadar Kayseri, Kırklareli gibi farklı merkezlerden gelmiş olsalar da meclisin teşekkül zemini Bolu'dur. 9 Şubat 2022'de Bolu'da başlayan Törelî Fikir Meclisi faaliyetleri dördüncü yılını tamamlamak üzeredir. Törelî kavramının fikrî zeminini inşa edenler Prof. Dr. Abdülkadir Dağlar, Prof. Dr. Ertuğrul Karakuş ve Doç. Dr. Erhan Çapraz'dır. Bu fikri zemine katkı veren diğer isimler de Türkiye Yazarlar Birliği Bolu Şube Başkanı Mustafa Süs, BAİBÜ Meslek Yüksekokulu Öğretim Üyesi Doç. Dr. Özgür Çark ve BAİBÜ İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Öğretim Üyesi Dr. Nuh Uçgan'dır.. Söz konusu şahsiyetler hâlihazırda Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi mensubu olarak vazifelerine devam etmektedirler. Adı geçen isimlerin yanında akademi ve eğitim camiasından birçok kişinin söz konusu törelî fikir meclisi faaliyetlerine katkı sunduğu görülmektedir. Bu minvalde Doç. Dr. Selami Alan, Prof. Dr. Mehmet Süme, Prof. Dr. Ercan Aktan, Prof. Dr. Yaşar Zorlu, Prof. Dr. Selami Özsoy, Doç. Dr. İsmail Taş, Doç. Dr. Emrah Bilgin gibi isimler zikredilebilir.

Törelî Fikir kavramının manifestosu sayılabilecek ilk yazı, 2022 yılında Abdülkadir Dağlar tarafından kaleme alınmıştır. "*Edebî Töre Çatısı Altında: Törelî Türk Edebiyatı*" başlığını taşıyan bu yazıda töre kavramının ne olduğu ve Törelî Türk Edebiyatı tabirinden ne kastedildiği

etraflica izah edilmiştir. İzleyen günlerde ise Mehmed Akif İnan Vakfı'nın çevrimiçi toplantıları serisinde Prof. Dr. İsmail Güleç'in yöneticiliğinde Abdülkadir Dağlar, Ertuğrul Karakuş ve Erhan Çapraz, törelî edebiyatın mahiyetini konuşmuşlardır. İlk adım olarak nitelendirilebilecek olan bu yayınlardan sonra Bolu'daki faaliyetlerin hız kazandığı görülmektedir.

Törelî Fikir Meclisinin İlgilendiği Sahalar

Törelî fikir meclisi çatısı altında çeşitli faaliyetler yapan şahsiyetler, yaşadıkları Bolu ilinin güncel konularına ilişkin değerlendirmeler yaptıkları gibi memleket meselelerine ve dünya üzerinde cereyan eden –özellikle İslâm âlemini ilgilendiren- gelişmelere bigâne değildirler. Bu mecranın fikir babalarından Abdülkadir Dağlar, törelî bakışın hangi ufuklara baktığını şu ifadelerle özetlemektedir: *“Biz törelîler ilimden san'ata, zanâattan hukuka, ticâretten siyâsete, tabîattan beşeriyete, şehirden medeniyete, mahlûkâtı ve cemiyeti alâkadâr eden her alanı törelî nazariyât ile -ya da bir diğer söyleyişle- törelî paradigma ile okuyup yorumlamayı, konuşup yazıp anlatmayı kendimize meslek ve meşgale borcu edindik.”* (7 Haziran 2025 tarihli sosyal medya yazısından.)

Törelî Fikir Meclisi'nin Bolu'daki Faaliyetleri

Törelî fikir meclisi çatısı altındaki camianın Bolu ve civarında çok sayıda kültür ve sanat etkinliklerine imza attıkları görülmektedir. Bu faaliyetler zincirinin en dikkat çeken - 17.10.2025 tarih itibariyle- 183 haftadır devam eden *Törelî Fikir Meclisi Sohbetleri*'dir. Güncel meseleler de dâhil olmak üzere ilim, irfan ve sanatın her konusuna dair olan bu sohbet halkası Bolu'nun kültürel birikimine katkı yapmaya devam etmektedir. Sürekliliğin sağlanması ve konu yelpazesinin genişliği sebebiyle dinleyici kitlesinin zaman içerisinde arttığı gözlenmiştir.

Törelî Fikir Meclisi temsilcileri çoğunlukla akademi mensubu olduğu için Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Rektörlüğü başta olmak üzere şehrin birçok resmî ve özel kurumu ile iş birliği içerisinde faaliyetlerini sürdürmektedir. Türkiye Yazarlar Birliği Bolu Şubesi başta olmak üzere şehrin nabzını tutan kimi sivil toplum kuruluşları da bu etkinliklerin paydaşı olabilmektedir. Bu çerçevede, 2023 yılında Mustafa Süs başkanlığında teşekkül eden TYB Bolu Şubesi'nin kurumsal kimliği üzerinden, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Rektörlüğü'nün yanı sıra Bolu Valiliği, Bolu Müftülüğü, Bolu İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve Bolu Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü gibi resmî kurumlarla protokoller imzalanarak ortak faaliyetlere imza atılmıştır.

Törelî Fikir Meclisi etkinliklerinin orta öğretim ve üniversite düzeyindeki gençlere yönelik faaliyetleri daha ziyade ilim ve sanat mevzuları ile güncel konulara yoğunlaşmaktadır. Bu tercihin anlamlı bir izahı vardır. Bu tercih, ülkemizin parlayan yıldızlarını, genç dimağlarını hız ve haz sarmalından kurtarıp kökleriyle buluşturma gayretidir. İstikbalin köklerde ve göklerde olduğu hakikatini idrak ettirmektir. Bu amaçla konferanslar, kitap tahlili etkinlikleri, sanat ve edebiyat atölyeleri, web kaynaklarının etkin ve etik kullanımı gibi bir dizi faaliyet gerçekleştirilmiştir.

Ülke Genelindeki Etkinlikler

Törelî Fikir Meclisi'nin Bolu özelindeki etkinliklerinin yanında ülke çapındaki yayın faaliyetleri de kültür tarihimiz açısından değerlidir. *Törelî Fikir* (<https://torelifikir.net/>) adıyla yayın yapan; bir süreli yayın ve bülten vazifesi gören internet sayfası, törelî topluluğun tüm faaliyetlerini görme imkânı sağlamaktadır.

Törelî Türk Edebiyatı Çalışmaları üst başlığıyla neşredilen üçlü kitap dizisi, törelî fikrin en önemli faaliyetleri arasındadır:

Törelî Türk Edebiyatı Çalışmaları 1: Su Kasîdesi (Şerh-Tahlil), İstanbul 2023.

Törelî Türk Edebiyatı Çalışmaları 2: Çanakkale Şehîdlerine (Şerh-Tahlil), İstanbul 2023.

Törelî Türk Edebiyatı Çalışmaları 3: Sakarya Türküsü (Şerh-Tahlil), İstanbul 2024.

Abdülkadir Dağlar, Ertuğrul Karakuş ve Erhan Çapraz'ın münavebeli editörlükleriyle irfan dünyamıza kazandırılan bu eserler törelî fikrin edebî sahadaki mahiyetini anlamamız açısından önemlidir.

Törelî fikir meclisinin yayın faaliyetleri sadece edebiyat sahasında değildir. Özgür Çark ve Nuh Uçgan'ın editörlüğünü üstlendiği *Alanlararası Törelî İlmî Çalışmalar* adlı yayın serisinin birincisi 2025'te yayımlanmıştır. Bu eserde dil/edebiyat, tarih, yönetim/organizasyon, iletişim, uluslararası ilişkiler ve siyaset bilimi gibi alanlara ait yazılar neşredilmiştir.

Erhan Çapraz, *HAMİM (Hakikat Alanı Merkezli İnceleme Metodu)* olarak nitelediği inceleme yöntemini kültür tarihimize törelî bakış olarak değerlendirmektedir. Bu yöntemle yayımladığı ilk çalışma da *Bedrettin ile Zöhra, Bir Şeyh Bedreddin Kurmacası* (İstanbul 2021) adlı eserdir.

Prof. Dr. Ahmet TANYILDIZ

Dicle Üniversitesi

* [Bu yazı, 16-19 Ekim 2025 tarihlerinde Bolu'da gerçekleştirilen *Bolu Araştırmaları Halk Kültürü Sempozyumu*'nun 2. Gün 2. Oturum'unda aynı adla sunulan tebliğin özetidir.]